

Kalász István

Halálkanyar

Apám állása miatt költöztünk oda. Az iskolához a folyópart fölé vezetett az út, majd át kellett menni az országúton, és tovább a dombok között. Igen, a dombokon túl épült a város, az új lakóházak között malterzag terjengett, a központban volt rendőrségi épület, vegyes bolt, lett fodrászat, étterem, épült víztorony, park, iskola. A húgom meg én a telepről jártunk a városi iskolába, félóra volt az út, csoszogtunk egymás mögött. Síkos és puha volt az ösvény, a folyón uszályok jöttek, koszos, rozsdás vasdarabok, mi fent egyensúlyoztunk, billegtünk, lent a sziklák, a víz – aztán kiszélesedett, balra kanyarodott az út, az emelkedőhöz vezetett, végül elértünk a betonúthoz. És ekkor jött a veszély: az úton egy kanyarban kellett átvágnunk – reggel viszont folyamatosan jöttek-mentek a teherautók. A szürke dömperek, öreg, böszme gépek földet, követ, csöveket vittek – épült a bánya, a dombok mögött a város, épült a Vasmű. AZ ÚJ VILÁG, üvöltött az igazgató az iskolai ünnepségen, nektek készül a jövő. A húgom meg én a szürkületben álltunk-vártunk az út szélén, a kanyarból jöttek a teherautók, dudáltak, nem lassítottak... De át kellett mennünk. Az iskolába. Anyám mondta, miközben egyre rázott: *Át kell menni. Te vagy a nagyobb. Te döntöd el. Érted? Te vagy a vezér. Azt mondta: te vagy az idősebb, a tapasztaltabb. Át kell mennetek az úton. Neked kell figyelned, és azt mondanod, hogy most... Futás.*

Anyám vékony, zöld szemű, fekete hajú nő volt. Fürge, okos, pedáns, gyors, mégsem kellett apámnak. Apám inkább egy kövér, szőke nőt választott bent, a városban. Egy vasárnap költözött át hozzá, a nő a központban lakott, új házban, szemben az orvosi rendelővel, a ház előtt lámpák égtek.

Gyorsak a teherautók? Nézz rám: akkor is át kell mennetek, sziszegte anyám. Menni kell az iskolába, hogy legyen belőled va-

lami. A húgod úgy álljon, hogy takard. Neked kell védened őt a testeddel. És mutatta anyám a konyhában, a komód előtt, ha onnan jön a teherautó, te itt állsz, itt vár a húgod mögötted. Érted? Te vagy a felelős, fogod a kezét. Te véded az életét. Érted? És amikor azt mondtam, Anya, ő semmit sem tesz, anyám ütött, hatalmas pofont kaptam, megtántorodtam. Te vagy, kiabálta anyám, te vagy most a férfi!

Éjjel arra gondoltam, én vagyok a felelős, de az én karomat törí el a teherautó, az én vérem feketéllik a dömper abroncsán, a húgom visszaugrik majd az útról. Ő mögöttem áll, ő megússza. Engem meg majd eltemetnek, jön a tanárnő, jönnek a telepről, ott áll anyám is, egyetlen fekete ruhájában, ami elől foltos, ott áll a szőke nő a városból, apám nője (*Az a nyafogó irodista picsa... anyám így beszélt róla, az a picsa, aki kisleányként csinált apád-ból az üzemben*), igen, ott állnak apámmal. Én halott vagyok, elgázoltak. És a húgom az én ágyamban alszik, az én polcomra teszi a babáit, anyám csak neki keni a mézes kenyeret. A szőke nő meg mosolyog a koporsóm felett, igen, apámnak kevesebbet kell fizetnie, a húgom pedig titokban kinyújtja a nyelvét, ahogy a hátam mögött szokta. És azt sziszegi majd, hogy *te vagy a hibás*.

Mert a húgom szerint anyám és én voltunk a hibásak, hogy apánk azt kiabálta anyánknak azon a vasárnapon, hogy vele nem lehet élni, így nem lehet élni, ő nem akar itt maradni. Ebben az örökös szegénységben. Aztán kiment a házból. És nem jött vissza. Ezt mondta egyre a húgom. Akinek kék szeme volt, mint az apámnak. Hogy *Anyu és te tehetsz róla, hogy apa nem jön vissza, ide*.

Engem senki sem szeret, mondtam másnap hangosan, *ha nekem kell elsőnek meghalni az úton*, és anyám megint lekevert egy pofont. De aztán anyám kijött velünk az útig, álltunk a beton szélén, anyám elől, én az ő testének védelmében, mögöttünk a húgom, a teherautók jöttek, egyre jöttek, az anyám káromkodott, *a fenébe, hány kocsi jut erre a nyomorúságos útra, mi van itt*. Véget érhetne már az építkezés. Aztán intett, *na, most, gyerünk*, és szaladtunk. Anyám, én, a húgom. Odaát anyám megölelte a

húgomat, rajtam lökött egyet, nevetett, *menjetelek!*, mondta, *este nem leszek otthon, dolgozom, a kulcs a szomszédban, a vacsora az asztalon, menjetek.*

Kicsit könnyebb lett a szívem. Arra gondoltam, hogy anyám elém állt, hogy fontos voltam neki, de a húgom senkiért sem felelt. Ő csak bámult a sor végén, ő jött, ő nem figyelt a motorzúgásra, ő nem döntött semmiről, ő nem volt jelen, és közben egyre arról beszélt, hogy a városban kellene élnie. Apánál. Ott kell laknia. *Igen, ott fogok lakni. Apánál*, mondta komolyan. *Én nem leszek mindig itt, nem leszek ebben a koszban*, folytatta, *hamarosan költözöm. Be Apához. Margit nénihez. A városba. És akkor te úgy jössz, ahogyan akarsz az iskolába. Egyedül gyorsabb vagy.* Mondtam neki, hogy nem hiszem, hogy apánk őt befogadná. Margit néninek nincs gyereke, másét miért nevelje. *Te neki senki vagy. Maradsz velünk, itt rohadsz meg a telepen. A kutyák között. A sárban. A hidegben. Velem.* A húgom mosolygott, és azt mondta, majd meglátom, hogy apa nem hagyja annyiban. Ő vele fog élni. *Vele fogok élni, a városi lakásban külön szobám lesz, járunk moziba, cukrászdába.* De semmi sem lett, apám nem jött érte, a húgom szótlanul lépkedett mögöttem az úton.

Aztán meghalt Gerendás bácsi a telepről. Tél volt, hó, hideg, az öreg berúgott a városban, a buszállomás mellett volt egy kocsmá, Gerendás bácsi hazafelé menet részegen elesett, megfagyott... az öreget a betonút mellett találták meg, feküdt a földön, az első teherautó sofőrje vette észre, ő állt meg. És anyám ekkor azt mondta: *Nem baj, öreg volt. Nem figyelt, felelőtlen volt, van ilyen. Öregen nem vészes a halál.* Kérdeztem anyámat, hogy öregen miért nem baj a halál. Gerendás bácsi kedves volt, a rák elvitte a feleségét, Gerendás bácsi nekem ajándékozta az autósújságokat, amiket a fia hagyott itt. Erre kaptam egy pofont, anyám sírt, azt kiabálta, hogy *itt élünk ezen a rohadt telepen, ahol bolt sincs, az ablakok rosszak, dől be a hideg, minden penészes, ez a tetű élet. Itt még inni sem lehet, és azt ígérték, hogy lesz átkelő az úton, ígérték, hogy bevezetik a gázt, lesz fűtés, de nem lett, azt is ígérték, hogy lakást kapunk bent a VÁROSBAN, ez a telep meg van átkozva, mi senkik vagyunk...* A húgom erre azt

mondta, ő most el akar menni. Ő nem ide való. És sírt. És anyánk beszéljen Margit néniével, hogy ő átmelessen a meleg lakásba. Anyám erre neki is adott egy pofont, a húgom üvöltött, el akar innen menni, őt itt verik... Vette a kabátját, kiszaladt a házból, futott a házak között az ösvény felé. *Ha most meghal, gondoltam, engem nem lehet hibáztatni. És különben is hazudik, életében először kapott pofont.* Anyám sírt, a földhöz vágta az egyik tányért. *Ha a húgom leesik az ösvényen, gondoltam, ha belezuhan a vízbe, őt percig sem él. Kihűül, a jeges víz végez vele. Így tanultuk az iskolában. És akkor egyedül leszek a szobában, anyám csak nekem keni a mézes kenyeret.* Anyám be ment a szobába, lefeküdt az ágyra, nyögött, elaludt, én néztem ki az ablakon, mi lesz, ha a húgom eljut az útig, és ott elüti egy teherautó. *Semmi tapasztalata. Gondoltam.*

A húgom nem jött vissza, sötét lett, anyám későn ébredt fel, *hol a húgod,* kérdezte kábán, mondtam, hogy vette a kabátját, kirohant, elment. Ment a meleg lakásba. A városba. Margit nénihez. Aztán utánamentünk, a húgom ült apámmal a konyhában, a húgom csokoládét evett, apám térdelt előtte, magyarázta, hogy majd nyáron elmennék kettesben nyaralni, fürödni fognak, a húgom kap kerékpárt, de most haza kell mennie. A telepre. És *nincs baj.* És a húgom ette a csokoládét, és a szemében már nem maradt semmi a dühből, és mintha kék sem lett volna.

Teltek a hónapok. Egy napon jött apám, táskával állt az ajtó előtt, *itt vagytok,* mondta, *visszajöttem, kitett Margit,* és anyám azt kiabálta, *menj innen, takarodj,* és apám ment, egy másik városba költözött, a Vasmű épült, a teherautók ritkábban jártak. Teltek az évek. És a húgom egyszer csak azt mondta, szerzett helyet, diákotthonban fog lakni, távol tőlünk, Apa közelében, és *nem akarok többé találkozni veletek,* majd elment. Aztán hajnalban kigyulladt Gerendás bácsi lakatlan háza, lángoló kutya szaladt ki az épületből, még soha nem látta azt az állatot senki, futott a folyó felé, anyám jajgatott, *ez rossz jel,* mondta, és másnap anyám lázas lett, hányt, remegett, jött a mentő, az orvos azt mondta: *rák,* anyám kórházba került, feküdt a folyosón, egyre hányt, két nap múlva meghalt.

A temetés után anyám húga jött, összecsomagolt, vitt magához, nagyvárosba kerültem, égtek a fények este az utcán, láttam játszóteret, hidakat, lett saját szekrényem, törülközőm, a kamrában aludtam, a mosógép mellett, a nagynéném azt mondta, mostantól rendesen kell viselkednem, ők a hasznos embereket szeretik, lesz jövőm, ha akarom. És vinnem kell az unokatestvéremet az iskolába. Mert mindenki autót vesz ebben a városban, erős lett a forgalom, nincs mindenütt járda, építkezés van, az út veszélyes: *Úgy menjetek az út szélén, hogy te mész belül, az autók felé. Te vagy a felelős*, mondta a nagynéném férje, és a nagynéném megsimogatta az arcomat. Nem szóltam semmit, csak néztem őket, álltak velem szemben, nagyok voltak, kövérek, unottak. Az unokaöcsém is kövér volt, egész nap a tévét nézte, velem nem beszélt. Így csak álltam, és azt gondoltam, *mindig én megyek a rossz oldalon. Örökké én vagyok a felelős, nekem kell elsőnek meghalnom*. Reggel fogtam az unokaöcsém kezét, *megyünk*, mondtam, indultunk, az autók, a robogók, a reggeli buszok jöttek, hozták ránk a szelet, a száraz port, a benzingőzt, mi csak mentünk az egyre magasabb házak között, az unokaöcsém bent, én a fal mellett biztonságban, így akartam. Legalább egyszer. Ebben az életben. Aztán sportautó dübörgött, az unokaöcsém ugrott, *nézd*, mutatta, *nézd, egy Ferrari*, elengedte a kezemet, lépett, ment a vörös autó után, dudáltak, fékeztek, kiabáltak, én meg visszarántottam, pofon vágtam, magamhoz szorítottam, és hallgattam, hogyan sír az én kis unokaöcsém.